

ZIVLJENJE IN SVET

T E D E N S K A R E V I J A

ŠTEV. 19

KNJIGA 24.

(LETO XII)

V LJUBLJANI, 7. NOVEMBRA 1988

SKRIVNOST ORLOVEGA OČESA

»UGANKA« ORLOVSKEGA VIDA SE JE RAZODELA NA ZELO NEPRICAKOVAN NAČIN

Covorimo o orlovem očesu, če hočemo označiti ostro oko nekega človeka in ta primera je dobra. Zdi se nam naravnost čudežno, če pade neka ujeda nenadno iz velike višine na kakšno miško in jo zagradi. Kako je mogoče, da njeno oko na takšne daljave kaj opazi?

Pred kratkim je bilo mogoče rešiti uganko orlovskega vida in ta rešitev je dovolj presenetljiva. Ujede, pa naj bodo orli, sokoli, jastrebi, kanje itd., imajo v svojih očeh čuden organ. Na očesnem ozadju se dviga majhen mesnat podaljšek, ki ima pogosto nazobčane izrastke. S tem organom niso vedeli kaj početi. Znanstvenik, ki je to vprašanje raziskoval, pa je napravil lep modelni poskus. Vzel je svoj fotografski aparat in je na njegovo medlico prilepil kos lepenke, ki ga je sestavil tako, da je bil podoben tistemu nenavadnemu podaljšku v očesu orla. Odprl je objektiv in je stopil z njim v naravo, da bi se z njim razgledal na okrog kakor orel. Visoko v zraku je letelo nekoliko lastovk. Če jih je opazoval na medlici brez prilepljene lepenke, ni bilo niti sledu o njih. Medlica z lepenko, katere izrezani rob je metal neko senco, pa mu je napravila nevidne lastovke vidne, kakor da je postalo njegovo oko nenadno sokolje ostro.

To je bilo nepričakovano dejstvo, ki si ga ni mogel brez nadaljnega razlagati. Organ, ki meče senco na mrežnico, naj bi bil odgovoren za ostrejši vid... No, stvar ima majhno omejitvev. Orel ali sokol ne vidi miške na travniku, kakor beremo pogostoma v živalskih zgodbah. Vidi jo samo teči. Z drugimi besedami: miška mora biti v gibanju. Če gre gibajoči se predmet preko glavniku podobne sence na očesnem ozadju, se na njem pojavi, izgine v naslednjem senčnem predelu, spet izgine itd. Trenutek, ko se predmet pojavi, in trenutek, ko predmet izgine, pa zabeleži oko močnejše nego neprekinjeno gibanje. Stvar je ista, kakor če tih zvok prekinemo z Morseovim znakom. Prekinitev opazi uho in opazi jo tudi oko. Ni nobenega dvoma, da ostrom orlovskega pogleda v resnici ni nobena ostrost, temveč samo lokava

uporaba tega principa. S to domnevo se zлага tudi dejstvo, da imajo ptice, ki se hranijo z zrnjem, ta organ zelo okrnjen in da je pri nočnih pticah še manjši.

Kako daleč lahko vidi torej ujeda s tem organom? Glede tega so napravili zelo zanimive poskuse s sokoli. Eden izmed sokolov se je usmeril takoj proti požetemu polju, ki so ga bili prej raziskali z daljnogledom in na katerem niso opazili nič posebnega. Sokol pa je bil videl, da tekajo po polju golobi, ki pobirajo zrna in ki jih je človek opazil šele v trenutku, ko so se dvignili v jati. Oddaljenost je znašala 1077 m. Poskusite kdaj na deželni cesti pogledati od kilometrskega kamna do naslednjega kilometrskega kamna, takoj boste razumeli, koliko zmore oko ujede. Drug sokol je reagiral na belo ruoto s peresi na razdaljo 1661 m. Majhen, gibajoč se cilj je opazil torej na razdaljo več nego poldrugega kilometra. In to je posledica izredno umno uporabljenega trika v očesnem organu ujede. To seveda ne pomeni, da bi sokoli, orli itd. ne imeli razen tega še res dobrega vida. Le višek zmogljivosti svojega vida dosegaajo na drug način, nego smo menili doslej. Skrivnost orlovskega očesa se je razodela na zelo nepričakovan način.

Dr. E. G.

SKOZI TIBET

V preteklem poletju je angleški podporočnik naredil pot iz Darjeelinga v Cynatse in nazaj. V enem mesecu je torej prepešal 745 km »vodoravno« in 32 km vkreber ali navzdol. Strmina po takem znaša več ko trikratno višino gore Everest.

Zagrizeni pešec, ki je odrinil v močnih čevljih, se je vrnil brez podplato. Spotoma je našel vselej prijetno pristrajše, dobro je jedel in m'no spal. S svojega potepanja je prinesel vtis, da je Tibet obljuden s prijaznimi, srečnimi kmeti in da so redovni kar se da postrežljivi. Vsako poje med delom na njivah.

Ženske morda niso krasotice, toda radi se ustavijo mimogrede, da pokravljajo z ahasverom. Mnogošenstvo in majgomoštvo, ki je udomačeno v tej deželi, pa vsem v'zeu ne vzbuja niti ljubosumnosti niti preprirov.

Skratka, kdor želi prevažati kalcij 800 km pr'kupnega jeta, naj krene na podnožje Himalaja.

O K E M I Č N I V O J N I

Prilredil DORMAR

N A D A L J E V A N J E

Vojna je božja šiba Bog pošilja to nadlogo nad človeka za pregrehe, ki se kopičijo leta in desetletja. Vendar vemo, da je vojna šiba božja le za del prebivalstva drugemu delu nasuje dobrot zvrhano mero; tako je bilo vsaj doslej V bodočih spopadih bo morda res šiba božja — za vse. Pa tudi vojna je greh Magnus Hirschfeld pravi: »Der Krieg heisst Diebstahl, Notzucht und Mord« (vojna je rop, posilstvo in umor) Ruski kirurg Pirogov je mnenja da je vojna travmatična epidemija. Kakor se pojavi epidemija legarja, influence, ki popada človeka za človekom, tako sličen proces se pojavlja tudi v človeku ki ga žene, da pobija svojega bližnjega. Zakaj se ljudje vojskujejo, še danes nimamo prave razlage. Kdo izmed zgodovinarjev bi dokončno razčistil vzroke 30-letne vojne ali španske nasledstvene vojne, no, pa naše najbližje svetovne? Svojo borbenost je človek gotovo prejel od svojih divjih prednikov, ko je odločala surova sila. Ta človeški prednik pa je dobil svojo dediščino od živalstva. Tako bi sklepali po evolucijski teoriji. Vendar se ne moremo ubraniti vtisa, da živali daleč niso tako podivjane in surove kakor ljudje. V pravi, da je evolucijska teorija pravilna, tedaj je človeku prip mogla do večje krvoločnosti njegova inteligenca, kar je možno le z istovremnim propadanjem čuvstvenosti, kajti inteligenca ga usposablja, da si izgotavlja boljše, a za to bolj nevarne priprave in, če je človeška inteligenca v razvoju, tedaj ni pričakovati zboljšanja v tem oziru, marveč občutno poslabšanje. Zgodovina namreč dejansko uči, da postajajo vojne vedno bolj grozovite in surove. Tako so menda v španski državljanski vojni, ki traja še danes, v teh dveh letih pobili okoli 120 tisoč otrok. Grozovitosti dovolj nazorno opisuje sestavek »Smrt in laž nad Gerniko« (Dejanje, 4 str. 136, let. I). Materialistična teorija zagovarja tezo, katere pristaši so baje tudi nematerialistični avtorji, da je iskati vzroka vojnam v kapitalistični strukturi gospodarstva. Vojna je »boj za pašo« in kakor je lastnina rodila

tatvino, tako je rodila tudi vojno. Kajti prave vojne začenjajo šele takrat, ko je kultura začela kopičiti bogastva. Kapitalizem producira, izvajajo, blago predvsem za trg, ne toliko za konsumenta. Tako nastajajo periodično prebitki neprodanega blaga, za katerega je treba poskrbeti trg; kapitalistična družba ene države si ga pridobiva, ako ne zlepa, pa zgrda, izven svojih mej. Vsaka kolonialna politika končuje z vojno. Zadnji primer: Abesinija.

Koliko je na delu temnih sil, ki jih ne poznamo, individualnih, kolektivnih, idejnih (verskih nacionalnih), materialnih, erotičnih, kriminalnih itd.; koliko sil pristopa k že nastali vojni, ki jo začenja, ji obračajo smer in dajo pravo obliko. Pri vzrokih vojne sodimo, da ni opazati zgodovinskega razvoja, kakor pri načinu bojevanja. Schopenhauer pravi, da so ljudje ščuvli vedno z eno in isto lažjo na vojno. Preprosto. Tvo modruje, da ima vojna edini namen razredčiti prebivalstvo, torej učeno povedano, depopulacijski namen. Vsekdanja izkušnja ga uči, da so otroci tako rekoč v napotje, kadar je treba poiskati zanje pravo izobrazbo ali zaposlitev. Seveda bi postala v tem trenutku vsa populacijska politika nesmiselna. Zato je že »sklepetah pred vojno« važen disgeničen faktor, ki ga ne zasledimo nikjer v poljudnih razpravah o vzrokih padanja rojstev.

Baje je bilo, odkar se piše zgodovina, le 280 let brez vojne, kakor so izračunali zgodovinarji. Vse kaže, da se bo razmerje izpremenilo v prid vojnim dobam. Merezkovski pravi, da bi bilo možno preprečiti ponovno vojno, če bi se nam ohranil spomin na prejšnjo; a naš spomin nanjo je liki medla lučka na grobu neznanega vojaka.

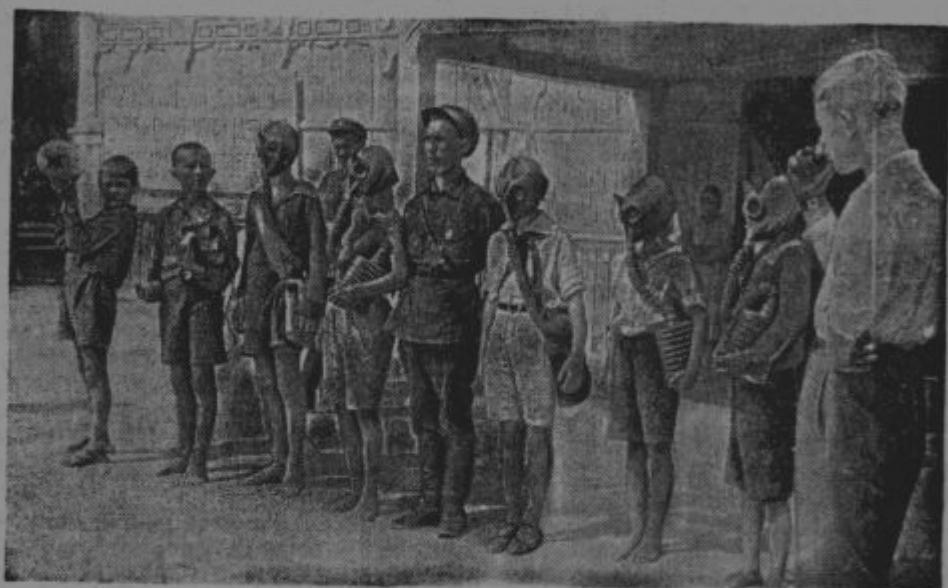
Si vis pacem, para bellum, so dejali stari Rimljani, če želiš mir, pripravi se na vojno. To doživljamo tudi danes. Ako si oborožen do zob in imajo vsi strah pred teboj, imaš mir. Oborožen mir je najboljšje jamstvo. Ovco raztrgajo volkovi.

Današnja Evropa vestno izpolnjuje izrek starih Rimljanov. Vsi govorijo o

miru, ker imajo strah pred vojno, je dejal znani suveren.

Iskati za vojno opravičila pred Bogom ali svojo vestjo, je težka zadeva. Vse zadevno filozofiranje zelo diši po sofizmu. Kar je enemu prav, je drugemu krivo. Ruski narodni pregovor pravi, da je najslabši mir še vedno boljši od krvave razprave. Ruski mislec Berdjajev je zatrjeval, da je pglavitna naloga krščanstva na zemlji ustvariti kraljestvo božje. Za druge vojna zopet ni božja šiba. Križarske vojne so bile svete vojne, torej Bogu dopadljivi-

lakota, tuberkuloza, spolne bolezni so bile posledice vojne, ki imajo več opravka s propadanjem narodovih sil, nego z dviganjem. Tudi moralno raven smo okusili. Pijančevanje, korupcija, prostitucija, tatvina, odiranje i. t. d. Mogoče razumejo rasisti tako, da po takem fizičnem in moralnem propadu nastopi dvig in očiščenje od pregreh. Vendar, ko bi imelo nastopiti to dviganje in očiščevanje, imamo največkrat že novo vojno. In Magnus Hirschfeld, ki je umrl v emigraciji, pravi, da je vojno iz moralnega vidika

Pouk za varstvo pred strupenimi plini

ve. Turki so s sveto in gorečo krvočnoostjo pobijali kristjane za svojega Alaha. Ze Baco Verulamski, Hegel in Moltke, v najnovejšem času se jim je pridružil katoliški mislec Manacorda, so trdili, da je vojna nujen sestavni del svetovnega reda, da očiščuje narode in oživlja njih moralne in fizične sile. Istega mnenja so tudi moderni rasisti. Tako čujemo, da je vojna plemenita, vzvišena stvar. Pacifizem, humaniteta, da so židovske iznajdbe in kot take največja poguba za narod. To je res, a le za narod, ki ima za sosedo — volka. Ko ne bo več ovac, se bodo spoprijeli volkovi med seboj. Radovedni smo, kakšno mnenje bodo imeli o pacifizmu oziroma o vojni — volkovi.

Kako so se dvignile fizične sile po svetovni vojni, vsi zelo dobro vemo;

definirati kot zgodovinski trenutek, v katerem se en del človeških dejanj odtegne cenzuri naše moralne in pravne zakonodaje. V vojni je svoboda, tam delaš, kar se ti poljubi, kradeš, ubijaš, prešestvuješ, trguješ z velikimi dobički; vsi živalski (?) elementi naše duševnosti se sprostijo in kraljujejo nemoteno, ne da bi se oko postave zgražalo.

Kateri način bojevanja je human, je naivno vprašanje. Ali so vsi, ali pa nobeden. V srednjem veku je papež Inocenc III. predlagal, da se strelno orožje iz daljave izključi; in na kakšni stopnji je strelno orožje danes v primeri z onim v srednjem veku!!

Pedagogi in starši dobro vedo, da je treba plemenitim čuvstvom, ki imajo gotovo tudi dedno zasnovano in so začrtani le v medlih obrisih, z vzgledi,

Železničar med plinskim napadom

s poučevanjem, z medsebojnim vzgajanjem pripomoči do večje veljave nad onimi socialno negativnimi, kakor so sebičnost, zavist, hinavščina i. t. d. Pozitivne lastnosti je treba ustvariti, slabe dušiti, kar je tudi pozitivno delo. V splošnem je treba to, kar je človeku in sočloveku v prid, pridobivati s trudom. Vsakdanja izkušnja nas uči, da

je jako lahko razpihati bojevitost fantov, a zelo težko jo pomiriti. Priče kaj rade segajo po laži in jim resnica nerada teče z jezika; mnogo lažje je jemati, nego dajati. Človek je k slabemu nagnjen. Zato pravi Kant, da je vojno stanje status naturalis (prirodno stanje), mirovno je treba šele ustvariti. Svoj prazvor imajo ta antisocialna čuvstva v nagonu prehrane in spolnosti. Za hrano in samico je treba krepkih rogov, zob in drugih telesnih valin. Kjer telesne prednosti ne zadostujejo, je treba seči po zvijači, zahrbtnosti; človek, ki ima dar govora, pa sega še po laži, obrekovanju in po vseh cvetkah, ki so jih sodni arhivi polni. Ta teorija seveda ne drži, ako je vojna dobra in plemenita stvar, kajti v tem primeru, če podpiramo mir, smo nagnjeni k slabemu.

Po vseh takih in enakih razmotrivanjih pridemo do zaključka, da je boj nekaj človeku imanentnega in, dokler bo človek, bo tudi boj. Ne tolažimo se, da bo čez milijon let boljše; približno desetisočletna kulturna tradicija nam kaže pot. Vendar do takega pesimisma se ne bomo povzpeli, kakor se je Merežkovski, ki trdi, da bo bodoča vojna zadnja in to zaradi tega, ker bo človeštvo kratkomašo iztrebljeno. Ponovna vojna bo šele mogoča, če bi se na zemlji zopet pojavil človeški rod. Pripoveduje, da bo spričo vseh isnajdb, kakor so kemični strupi, elektromagnetični valovi (smrtni žarki?),

Življenje na ulici po plinskem napadu

bakterijska (kužna) sredstva, požarne bombe, ki bodo užigale hiše in gozdove, kakor se užigajo butare v peči, bodoča vojna manj obojestransko uničevanje ljudstev nego samomorilstvo človeštva.

Tako daleč ne bo šlo; ko se ljudje nalokajo krvi, postanejo zopet miroljubni in zatrjujejo, da je bila to zadnja vojna (Pot v pekel je tlakovana z dobrimi sklepi.) A spomin blede, blede, brli kakor neznamna leščerba, človeku se zahoče krvi in že smo zopet v bojnem metezu. In tako bo šlo večno, dokler bo človeški rod prebival na zemlji.

Navzlic temu pa ideja o večnem miru, stara kot človeštvo, ni zamrla. Ze stari Grki so sanjali o tem. sv. Avguštin o božji državi, že omenjeni Berdjajev o kraljestvu božjem na zemlji in veliki Kant o svetovni republiki, kjer bi bil združen ves človeški rod (Civitas gentium) na podlagi medsebojnega spoštovanja. Nikomur ne zamerim, pravi, če spričo vsega javnega zla začenja obupavati nad rešitvijo človeštva in nad njegovim napredovanjem k boljšemu. Toda zanašam se na heroično zdravlilo, ki ga navaja Hume in ki bi utegnilo pospešiti ozdravljenje. »Če vidim«, pravi Hume, »kako se narodi med seboj vojskujejo, se mi dozdeva, da vidim dva pijana možaka, ki se v trgovini s porcelanom obdelavata s krepeljci. Ne samo, da si bosta še dolgo zdravila otekline, ki si jih bosta naložila, marveč bosta morala plačati tudi vso škodo, ki jo povzročita.« Delovati za smotre miru, boriti se za pravično ureditev človeštva, delovati za napredovanje človeškega rodu, to je sporočilo velikega

filozofa iz Königsberga. (Citirano iz uvoda v dve razpravi I. Kanta, Boris Furlan, SM 1937) Kant predlaga odpravo talnih vojsk, republikanske vladavine, demokracijo, odpravo tajne diplomacije, federacijo držav (Društvo narodov), prepoved vmešavanja v zadeve drugih, zaradi vnanjih sporov se ne smejo najemati državni dolgovi itd.

In kaj porečemo mi k temu. To je v jako lepo, samo res ni in nikoli ne bo. Ali nam ne nudijo danes dovolj zgleda Španija, Češka, Kina; vsi se vmešavajo, vsi hočejo korist. Ali ni enostavnejša pot, ki jo je izrekel Kristus, »Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe«. Kdo nam bo poročeval večni mir v svetovni državi? Kdo bo preprečil spore v tej državi, če ne edino Kristusove besede. Dokler bodo te besede samo na jeziku in se bodo izgovarjale mrtve brez duha in srca, toliko časa ne bo večnega miru na tem svetu. Zelo enostavna modrost in tako težko izvedljiva. In so še ljudje, ki verujejo v človeško dostojanstvo.

SLOVSTVO

1) Gillert, Erkennung, Verlauf u Behandlung von Schäden durch chem. Kampfstoffe im Kriege. Neue D. Klin. B. XV.

2) Trstenjak: Katolicizem in vojska, Cas XXX.

3) Mr. Ph. Damaška: Sodelovanje lekarinarja v obrambi zoper nevarnosti iz zraka v slučaju vojne, Apotek. vjesnik 2, 3, 4, 1937.

4) L. Bischoff, Ueber Massnahmen bei Flugzeugangriffen auf die Zivilbevölkerung, Ars. med. 7-1935.

5) Mag. Hirschfeld, Sittengeschichte d. Weltkrieges.

6) Mežkovski, Skrivnost zapada (nem. prevod).

IZVOR JETRNE PASTETE

Kuhar maršala De Contadesa Close le Normand je beje okoli 1790. v Strasbourgu izumil znameniti »pâté de foie gras«. Pred malo leti se je slišalo, da mu hočejo spomenik postaviti, morda so mu ga zares. Ali pa je v resnici iznašel to sočno jed? V angleški kuharski knjigi, tiskani l. 1786. pod naslovom »The complete Housekeeper« (Popolna gospodinja), stoji navodilo: Foie Graw, kar ni nič drugega ko francosko foie gras. Pateeljica Mary Smith, bivša guvernanka pri sir Walter Blackettu, baronetu, poprej v službi pri prečastnem lordu Arsonu, pri sir Thomas Sebrightu, baronetu, in po drugih odličnih družinah, sicer porablja piščančeva in ne gosja je-

tra, vendar priprava je ena in ista. Tako se človek izprašuje, ali ni Le Normand poznal britanskega recepta. Možno pa je vsekakor, da gre za dva vzporedna, neodvisna izuma. J

M O R A M

ORLIN VASILEV

Nocoj moram napisati povest. Majhno, petkoionsko povest. Jutri zjutraj bo že v tiskarni, čez tri dni pa bo deset tisoč čitateljev razganilo list, se zagledalo v drobne vrste — da prebera, da izvedo za majhno povest, ki jo moram nocoj napisati.

Deset tisoč čitateljev! In vsak bo za deset minut pozabil svoje radosti in skrbi, da bi se razveselil ali sočuvstvoval z mojo radostjo in skrbjo!

Kaj pa če se bo čitatelj nezadovoljno nasmehnil in zagnal vstran časopis? Ne, ne! Ta majhna povest mora biti kakor razbeljeno železo: da se bodo ob njej opekale duše! Da prisili teh deset tisoč čitateljev, da vsaj nekaj minut zažive z napisanim! Ali ni včasih dovolj le nekaj minut, da preživimo celo življenje?

Moram! Toda kako? Kaj naj povem? Zdi se mi, da slišim urednikov glas: »Na noben način ne več kakor pet kolon!«

Pet stolpcev... Mislim, brskam po preteklosti, spominjam se, kaj sem slišal, videl...

Cudno: kakor iz nekega strašnega prepada se dviga do mene deset, stotine bledeh obrazov — delavci, učitelji, otroci, vojaki, prostitutke, policaji, zločinci, umetniki, pisatelji, brezposelni, jetniki — živi in mrtvi, znani, tuji in daljni — gnetejo se okoli mene — soba je prepolna — stene izginevajo, sence se izgublajo v novembrskem mraku.

Mrtva tišina.

Gledam neznane goste in strah me je:

»Ali naj o vseh vas pripovedujem?«

»O vseh!« se razlega gluh odgovor. Zmeden sem.

Razumite: ne morem! Imeti bi moral trikrat tako dolgo življenje! Pišem ponoči: čez dan delam drugo... In tudi urednik me je opominjal. Povest, ki naj jo napišem nocoj, ne sme biti daljša od pet kolon.

Vsi molče. Res: katero življenje bi se moglo zbiti v pet kolon?

Hip: iz gneče stopa k meni desetletno dekletce, utrujenih, starčevskih oči.

»Striček, pripoveduj samo o meni! Ali se spominjaš? Nekega večera si me našel pod balkonom dispanzerja v

parku. Moja povest je majhna...«

Stresel sem se ob spominu na tisto noč, ko sem našel tega otroka v vrtu »Sv. Nikolaja«. Drhtela je v premočni obleki in ni jokala, kakor jočejo izgubljeni otroci: ni bila več otrok.

Ali naj vam res povem majhno povest desetletne prostitutke? Kdo mi bo verjel? Otroci so Kristusovi ljubljenci!

Jedva sem odvedel dekletce domov. Njen oče je bil ubit pri odstopanju. Mati je postala perica. Neke noči je preutrujena zaspala na cementu pri nekakšnem bogatašu: tuberkuloza in smrt stoji pred vrati. Jedva se je privzdignila sredi umazane sobice.

Poklicala je hčerko, jo zgrabila s kosčenimi rokami in ko ji je brez sramu privzdignila oblekco, je zavpila:

»Že spet hodiš brez hlačk!«

Hripavo je zastokala in si puhila las:

»Pokvarjena je!... Pokvarjena je!... Z dečki iz kanalov!... Bože-e! Bože, ali me čuješ? Naj se potepa, toda za pet križčevih ran — vsaj hlače naj si oblači!«

Ali naj vam povem to zgodbo?

»Ne!« me prekine hripav, pijan glas. »Predolga bo. Pripoveduj jim o meni! Iz gneče stopa bradat, sključen možakar.«

»Jaz niti nimam zgodbe. Vse življenje sem delal — to je vse! Poznaš mojo barako: popraviljal sem ti čevlje! Bolan sem in bom kmalu umrl. Povej ljudem, da sem živel vse življenje na isti ulici in popraviljal čevlje... Meni pa, če moreš, povej, čemu sem živel?«

»Eh, ti!« je smeje se zaklicala mlada delavka iz tobačne tovarne, ki je živel na našem dvorišču. »Prav potrebno ti je vedeti, čemu si živel! Pač zato, da si popraviljal čevlje! Kaj je bolj preprostega? Toda jaz... jaz...« deklica je zakašljala. »Jaz pa sem poznala lepoto. Lahko bi bila postala slavna filmska igralka! Da, tudi jaz sem delala ko ti, pa denarja nisem dajala za žganje. Vse, kar sem zaslužila, je šlo za slike! Za slike in pisma kinoštudijem. Kakšne slike sem imela!...«

Dekle se je zamislilo. Na belem licu ji je zatrepetal srečen nasmeh.

»Niso mi odgovarjali! Jaz pa sem se veselila in čakala odgovora. In sanjerala. Kakor da nisem bila v tovarni in

odbirala tobačnega listja sredi strupenega prahu v mračnem skladišču... Zivela sem daleč na jugu... v beli vili sredi palm... Še zdaj vidim: po peščenih potki hiti mlad oficir Pomorski oficir brodovja njegovega veličanstva! Ljubi me. Kako me je ljubil! Potovala sva. Nica... Benetke gondole... Ti... Ti... kaj veš ti, umazan čevljar? Jaz nisem dočakala odgovora. Toda jaz...»

Kašel jo je dušil. Star čevljar je stopil k njej, jo objel in jo pobožal po laseh in gluho izpregovoril:

»Molči, molči!... Tudi jaz sem hotel. Ne to... nekaj drugega: da ne bi moral več zabijati žebeljev! Kolena so mi segnila. Ves sem segnil O, hčerka!«

»Čudno, čemu jočem?«

Dotaknila se me je bela roka. Pogledam:

»Vanjo, tudi ti si tu?«

Vanjo se smehlja, kakor tedaj, ko sva se v počitnicah sprehajala po domačih goricah

»Ne pozabi name! Ali nisva skupaj gledala oblakov in sanjarila? Zaprl si me, ker sem hotel, da bi svet postal boljši. Ali si nemara že pozabil name?«

Res, minula so leta. In še bodo minula. Kdo ve, ali bom prišel živ ven. Ne pozabi me — pripoveduj o meni: moja povest je dovolj kratka, za pet kolon.»

»Tudi moja!« je zaklical starec, ki sem ga bil srečal na Balkanu. Pred nekaj tedni mu je izginil sin. Očetu se je zmešalo od žalosti. Iskal je sina. Hodil je po gozdu in iskal med drevjem.

»Če si mojster, lahko tudi moje življenje spraviš v pet kolon!« je zaklical umetnik, s katerim sva bila prenočevala za kulisami v nekem majhnem mestu. »Moja komedija je kratka... z ranjem sem razveseljeval bedake!«

Umetnik je zamahnil z roko, ponosno dvignil glavo in zašepetal:

»Smerdjakov mi je bil glavna vloga! Govori samo o njej — o triumfu, o ploskanju. Kratka je! Ha-ha-ha!«

»Tudi moja je kratka!« je zavpila žena rdečih lic. »Bila sem...«

»Tudi moja!«

»Tudi moja!«

Glasovi so zavalovali. Vse pa je preglasil umetnik:

»Spigelberg! Pojdiva v Bohemske gore!«

★

Pogledal sem okoli sebe: nikogar ni bilo. Kazalci na uri so se premaknili in izmerili čas, v katerem bi bil moral napisati majhno povest.

Prev. K. Spur in St. Atanasov

BOLGARSKA LIRIKA MED NEMCI

Vzorci izbral in uvod oskrbel je Stefan Jovev, prevel jih je Gustav He'nsa, založil pa Herman Pohle (Bulgarische Gesänge, ul. Tri uši 15. Sofia). Najbolj zastopan je Nikola Furnadžiev, nato Hristo Botev (krasni stihii na smrt Levskega, poleg znamenitega »Hadži-Dimitra«). Peju Javorov in E. Bagrjana. Manj primerov so dali: Penčo Slavejko, Teodor Trajanov, Nikola J. Liliev, Dimčo Debeljanov. Prepesnitve so neenakomerno uspele. Furnadžiev je še najbolj odrezal... Moti neenotna pisava, zdaj nemška, zdaj angleška, potlej francoska in še kombinirana. El

OD ČESA POSTANEJO SLANIKI TOLSTI

Neznatno majhni raki, ki objudujejo morja kot »živalski plankton«, so glavna hrana slanikov. Živalce, ki so dolge komaj milimeter, so naravnost nabite z rdečim ali brezbarvnim oljem, to svojo tolščo pa dobivajo s svojo hrano, ki jo predstavljajo še manjše kremenčeve alge. Te alge vsebujejo zelo lahko olje. Slaniki postanejo

USTAVE IN PARLAMENTI V PRETEKLOSTI

Propad parlamentarizma, »kri- za parlamentarizma« temelj- na reforma ustave, »stanov- ske zbornice«, »stanovske usta- ve« in podobno so v zad- njih letih stalna gesla po sko- raj vseh državah. Ta gesla in te zahte- ve ne značijo ničesar manj in ničesar več kakor željo posameznih ljudi in skupin, da se današnji načini ustav in današnji parlamentarizem odpravijo in odstranijo ter nadomestijo z nečem, kar še ni jasno povedano niti presku- šeno. Zaradi tega bo zanimivo, če se malo ozremo nazaj ter premotrimo ustave in parlamente v preteklosti, po- leg tega še njih izvor in njihovo ob- liko.

Antika (Grki in Rimljani) ne po- zna nikakih ljudskih zastopstev v na- šem smislu. Ko je bilo patriarhalno kraljestvo (monarhija) pregnano po plemstvu (vojaki in zemljiški velepo- sestniki — aristokracija), se je pričel boj mestnih prebivalcev in kmetov za enake pravice vsega naroda oziroma ljudstva (demokracija). Demokracija znači dejansko to, da odloča vse ljud- stvo (to je vsi odrasli moški, ki so dolžni nositi orožje) v ljudskem zborovanju o državnih zadevah in da vse to ljudstvo tudi voli najviš- je državne uradnike (neposredna de- mokracija), ki jo danes najdemo le še v nekaterih švicarskih kantonih; ljudsko glasovanje ali plebiscit ima s tem samo nekakšno več ali manj od- daljeno sorodnost. V prehodni dobi je prišla v posameznih grških državah prehodno na površje diktatura posa- meznih ljudskih voditeljev s pomočjo ljudstva. V Rimu je bila moč ljudske- ga zborovanja (zastopstva) omejena po senatu, ki je obstojal iz imeno- vanih članov bogataških rodbin in je dejansko prav za prav predstavljal vladno oblast. Tam so povzročili so- cialni in politični boji končno strmo- glavljenje republike po vojaški mo- narhiji (Cezar), ki se je pa opirala proti senatu na ljudstvo.

Pri Germanih najdemo prav ta- ko prvotno ljudsko vladno in gospo- stvo. Vsi za vojaški poklic sposobni moški so se ob določenem času zbira- li v dingu (kar je še danes i na Dan-

ohranjeno v označbah za zastopstva: folke thing, lands thing, lag thing, stor thing, odels thing), na čigar mesto je polagoma stopil zbor velika- šev, ker je bila vojaška dolžnost in dolžnost udeleževati se dinga precej težka obremenitev ubožnejših slojev in se je število svobodnih kmetov ved- no bolj zniževalo. V tako imenovanem srednjem veku se je razvilo sta- novsko zastopstvo (plemstvo, svečeništvo, maloštevilni meščani, sa- mo poedini kmetje), ki je poskušalo vladarja vedno bolj omejevati v nje- govih moči in je zahtevalo za dovolitev predpisovanja davkov sodelovanje za- konodaje. V Angliji je plemstvo iz- sililo pred kakimi 700 leti tkzv. »Ma- gno Charta Libertatum« (Veliko listi- no svoboščin), ki mu je zagotovila ob- držanje vseh starih svoboščin in so- delovanje pri zakonodaji. Ta listina je postala temelj angleške ustave. V de- setletja, da celo v stoletja dolgih bo- jih med kraljem in ljudstvom se je ustvaril in izoblikoval angleški par- lament (francoski izvor: parler = govoriti), ki obstoji iz gornje zbor- nice (zbornice lordov; lords: visoko plemstvo in duhovščina, pozneje tudi po kralju imenovani člani) in iz spod- nje zbornice (nižje plemstvo in meščani). Ta parlament je postal zgled za vse kasnejše parlamente. Šele v te- ku zadnjih sto let se je angleška spod- nja zbornica razvila v dejansko in res- nično ljudsko zastopstvo, medtem ko je gornja zbornica obdržala samo pra- vico določene sklepe spodnje zborni- ce potrjevati ali ne potrjevati in je kralj zadovoljil ljudstvo in narod kot reprezentant, vlado pa je prepustil ved- no vodji večine v spodnji zbornici kot ministrskemu predsedniku (parlamen- tarzna monarhija).

Na evropski celini pa je skoraj povsod prodrli po težkih bojih abso- lutizem vsakokratnega vladarja (monarha) pa bodi to v taki obliki, da stanov ni hotel več sklicevati k zbo- rom kakor n. pr. v Franciji od l. 1614, bodisi, da so imeli samo zelo majhen vpliv na vladanje, kakor so to bili n. pr. deželni zbori v avstrijskih krono- vinah (deželah).

Meščanstvo, ki je pridobilo gospo-

tizem in zahtevati ljudsko zastopstvo, ki naj bi vlado nadziralo ter predpisovalo oziroma sprejemalo državne zakone (teorija ljudske suverenitete, t. j. vlade po ljudstvu iz 17 in 18. stoletja). V Franciji je vladar moral stanovne spet sklicati na zbor (1789, začetek revolucije). Zastopniki meščanstva (tretjega stanu) so se proglasili za narodno skupščino — za zastopstvo vsega naroda, h kateri sta kmalu pristopila tudi plemstvo in duhovščina. Proglasitev »splošnih človečanskih pravic« (svoboda lastnina, varnost in pravica do upora proti zatiranju) je privedla za seboj ustvaritev »konstitucije« (ustave), v kateri so točno določene pravice kralja in parlamenta: ljudstvo izvaja po svojih zastopnikih zakonodajno moč in oblast (posredna, ali reprezentativna demokracija), kralj pa mora s pomočjo vlade — odgovorne ljudskemu zastopstvu — skrbeti za izvajanje zakonov. Kako malo demokratična je bila ta ustava, vidimo že iz dejstva, da je imel volilno pravico samo davkoplavevalec, kajti »kdor nima nikake posesti ali lastnine«, tako se je izrazil neki voditelj meščanstva, »ta ne pripada k družbi.« In neki drugi je menil, da

sta vlada in ustava goli premoženjski (lastniški) zadevi, zaradi tega se jih smejo udeleževati le »lastniki« (posestniki). Šele v nadaljnjem teku revolucije je bila uvedena splošna volilna pravica in za določene primere celo ljudsko glasovanje (plebiscit, referendum), pri čemer je bilo slednje uvedba, katere se je pozneje nor Napoleon izdatno posluževal za zagotovitev svoje lastne vojaške diktature.

Šele od francoske revolucije dalje se uporablja pojem »državljan« brez ozira na rojstvo ali stan. Po francoskem vzorcu je začelo meščanstvo povsod borbo za »človeške pravice«, za ustavo in demokracijo. Toda proti liberalnim in demokratičnim idejam so vladajoči in njihovi učenci in novinarji (isci) zastopali tedaj obstoječe ustanove in ureditev. Ne »mehanična« enakost vseh državljanov, marveč »naravni« vladarski in odvisnostni odnosi, »organičen« red in okrnjenje pravic po funkcijah posameznih stanov v družbi, ne »umetno meščanski«, marveč »naravno družabni odnosi«, ne »majoriteta«, marveč »avtoriteta«, ne ljudsko zastopstvo, nego stanovsko gospodarstvo z dajanjem prednosti plemstvu po besedah: »Kralj je pač lahko abso-

MORSKI SLON

luten, samo da vrši našo voljo « Na čelu monarh po božji milosti, njegove opore plemstvo, cerkev, vojaštvo in birokracija (uradništvo) — to je bil ideal »božje« in »prave ter resnične države«. Videti pa je po teh geslih, kako malo orginalne so razne zamisli današnjih dni o »popravah« in izpremembah ustav in parlamentarizma. V 19. stoletju si je meščanstvo skoraj povsod priborilo pravico sodelovanja pri ustavodajnem in zakonodajnem delu (v Rusiji pač šele v l. 1905), toda vsi sloji, zlasti delavstvo, pa vendar niso bili teh pravic deležni. V Nemčiji je ostala n. pr. volilna pravica v obliki razredov, v Avstriji pa ona po kurijah. Te štiri kurije so v stari Avstriji predstavljale nekako obliko stanovskega zastopstva, kajti predstavljale so veleposestnike, trgovske zbornice, mesta in podeželske občine, vendar tako, da so volili veleposestniki absolutno in relativno več poslancev kakor pa ostale kurije in je vsaka po volilcih bolj številna kurija imela svoj volilni red, ki ji je dajal absolutno in relativno manjše zastopstvo kakor pa kuriji, ki je bila spredaj. Volilna pravica je bila zvezana z obdavčitvijo in sicer začetkoma

najmanj po 10, pozneje pa po 5 goldinarjev. Od leta 1897 je pa obstojala še peta kurija, tkzv. »splošna kurija«, v kateri so pa smeli volilci prvih štirih kurij voliti še enkrat in si poleg svojih lastnih kurijskih zastopnikov voliti še zastopnike iz pete kurije.

Parlament je bil vedno mesto, kjer so zastopniki volilcev lahko kazali svoje govorniške zmožnosti in želi svoje triumfe. Raz parlamentarno tribuno so lahko protestirali proti zatiranju in izkoriščevanju, in to pred vsem svetom. Toda odkar je prišlo vse ljudstvo do volilne pravice, v Avstriji n. pr. po l. 1907, ko je bila uvedena splošna, enaka in tajna volilna pravica, drugje prej, večinoma pa pozneje, zlasti po svetovni vojni, je postal parlamentarizem glavni organ v posameznih državah. Različni interesi so ga često zlorabljali, često je tudi odpovedal, vendar — kljub vsemu iskanju in tipanju — po njega izpopolnitvi in nadomestitvi, ki bi bila marsikomu všeč — nihče še ni našel primernejšega nadomestila. Diktature so komaj pot nazaj, prav tako tudi stanovske ureditve! Pot naprej je pa odprta in stvar bodočnostnega razvoja. (—st—)

ČISTA KRI

V O L K U L J A

GIOVANNI VERGA

Visoka je bila in suha, a imela je prsi trde in močne, vendar pa ni bila več mlada. Bila je vsa bleda, ko da jo tresse venomer malarija, a iz te blede te si videl dvoje velikih oči in dvoje ustnic, svežih in rdečih, ki so te kar požirale.

V vasi so ji rekli Volkulja, ker ni bila nikdar sita — v ničemer. Ženske so se križale, ko so jo videle hoditi samo kot psico s potuhnjeno hojo sestradane volkulje. S svojimi rdečimi ustnicami je obirala njih otroke in može in če se je ozrla vanje s tistimi svojimi hudičevimi očmi, jih je povlekla za seboj, pa če bi bili stali tudi pred oltarjem same svete Agripine. K sreči ni hodila Volkulja nikoli v cerkev, ne za božič, ne za veliko noč, ne k maši, ne k spovedi. Pater Angiolino, Srca Jezusovega in pravi služabnik božji, si je ob nji pogubil dušo.

Marička, dobro in pridno dekle, je naskrivaj jokala, ker je bila njena hči in je ni maral nihče za ženo, čeravno so bile njene skrinje polne blaga in njeno polje lepo, kakor pri slehernem dekletu v vasi.

Nekoč se je zaljubila. Volkulja v lepega fanta, ki se je bil vrnil od vojakov in je kosil ž njo travo v notarjevih ogradah. Toda fant je le mirno kosil naprej, zroč na svežnje in ji je govoril: Kaj pa vam je, botra Pina? V neizmernem polju, kjer se je čula le pesem čričkov in je sonce sijalo navpično, je vezala Volkulja sveženj na sveženj, snop na snop in se ni utrudila, niti za hip vstala ali pa si zmočila žejna usta, da je le bila vedno za petami Nanniju, ki jo je zdaj pa zdaj vprašal: Kaj hočete, botra Pina?

Nekega večera pa, ko so možje, trudni od dolgega dneva, dremali na skednju in so psi lajali čez široko črno poljano, mu je povedala: Tebe hočem! Tebe, ki si lep ko sonce in sladak ko med! Tebe hočem!

Jaz pa hočem tvojo hčer, ki je junica. se zasmije Nani. Volkulja se grabi z rokama za lase in senca. ne reče besede in zbeži ter se ne prikaže več na skedeni. Toda v oktobru, ko so mastili

ji škripanje preše ni dalo spati vso noč, ga je spet videla.

Vzemi vrečo za oljke, je rekla svoji hčeri, in pojdi z menoj.

Nanni je z lopato sipal oljke pod kamen in gonil mezga, da se mu ne ustavi.

Hočeš še mojo Maričko: ga vpraša botra Pina.

Kaj pa boste dali svoji hčeri, odvrne Nanni.

Robo bo imela od očeta, a jaz ji dam navrh še hišo; zame bo dovolj, če mi odmerita kot v kuhinji, da v njej raztegnem slamnico.

Če je tako, bomo o tem govorili o božiču, sklene Nanni.

Nanni je bil od olja masten in umazan in Marička ni marala zanj za nobeno ceno; toda mati jo je zgrabila za lase in ji pred ognjiščem dejala s stisnjenimi zobmi:

Če ga ne vzameš, te ubijem!

Volkulja je bila skoraj bolna in ljudje so si govorili: Ko se vrag postara, postane samotar. Nikamor ni šla več, nič ni postajala pred hišo s tistimi obseidenimi očmi. Ko jih je včasih započila v lice zetu, se je ta zasmel in izvlekel iz omare oblekco Matere božje, da bi se ž njo zagovoril. Marička je ostajala doma in je dojila otroka. Volkulja pa je hodila z možmi delat na polje: plet, okopavat, ravnat živino, cepit trte, naj sta pihala mrzli severnik ali vzhodnik, ali topli jug, ko spuščajo mezgi glave k tlom in zaspijo možje pod zidi čepeč v zavetju pred severno burjo. V urah med večerom in deveto, ko se ne klati več poštena ženska, je bila botra Pina edina živa duša, ki si jo videl bežati v polju čez pekoče kamenje ozke poti, ali po razpaljenem strnišču neizmernih poljan, ki je zginjalo v vročini daleč... daleč proti megleni Etni, kjer se je vrnilo nebo k obzorju.

Zbudi se! je rekla Volkulja Nanniju, ki je spal z glavo med rokami v jarku kraj prašne žive meje. Zbudi se, ker sem ti prinesla vina, da si ž njim poplakneš grio.

Nanni je med bdenjem in spanjem odprl oči in ko jo je videl pred seboj vso bledo, z izzivajočimi prsi in z očmi črnimi ko oglje, je zakrilil plašno z rokama.

ska okrog, je zajokal in skril glavo z rokama v laseh v suho travo globoko, globoko v jarek.

Proč, proč in ne hodite več na skedenj.

In ona, Volkulja, je v resnici šla, popravljajoč si ponosne kite in trdo zroč z očmi, črnimi ko oglje predse po razpaljenem strnišču.

Toda vračala se je spet na skedenj in Nanni ni rekel nič; a če je ni bilo ob času, v uri med večerom in deveto, jo je šel čakati z znojnim čelom na konec bele, samotne steze, a potem si je pulil z rokama lase in venomer ponavljal: Proč, proč in ne pridite več na skedenj! —

Marička je jokala dan in noč in je gledala mater z očmi, krvavimi od solz in ljubosumnja.

Nesramnica, ji je rekla. Mati — nesramnica!

Molči!

Tatica, tatica!

K orožniku pojdem, k orožniku!

Pojdi!

In zares je šla z otroki v naročju, ne da bi se koga bala, ne da bi potočila solzo, vsa blazna, ker je sedaj tudi ona ljubila moža, ki so ji ga vsilili, mastnega in umazanega od oljk, zmečkanih v preši.

Orožnik je poklical Nannija in ga strašil z ječo in vislicami. Nanni pa je zajokal in si pulil lase; nič ni tajil, nič se ni branil. — To je skušnjava, je pravil, peklenska skušnjava je! — In padel je orožniku k nogam ter ga prosil, naj ga zapre v ječo.

Za usmiljenje božje, gospod, rešite me tega pekla! Ubite me, zaprite me v ječo; naj je ne vidim nikoli več, nikoli več!

Ne! je rekla Volkulja orožniku. Izgovorila sem si kot v kuhinji, da se v njem odpočijem, ko sem dala hišo za doto. Hiša je moja. Nočem oditi!

Kmalu nato je Nannija brcnil mežeg, a župnik ni hotel priti z Najsvetejšim v hišo, dokler je bila Volkulja v njej. Ona je šla in njen zet se je lahko pripravil na odhod kot dober kristijan; izpovedal se je in obhajal tako skesano, da so vsi sosedje jokali ob postelji umirajočega.

Bolje bi bilo zanj, da je takrat umrl, ker ga je hudič zopet izkušal in se mu vsedel v dušo in telo, ki sta bila že ozdravljena.

Pustite me, pustite me! je pravil Volkulji. Zrl sem že smrti v obraz. In

uboga Marička je vsa obupana. Vsa vas govori že o tem! Bolje je za vas i zame, da vas ne vidim več...

Hotel si je iztakniti oči, da ne bi zrl več Volkuljinih, ki so ga žgale v dušo in srce, kadar jih je uprla v njegove. Ni vedel, kaj naj stori, da se je reši. Dal je za maše za verne duše v vicah in prošil pomoči pri župniku in orožniku. O veliki noči se je spovedal in se spokoril javno pred cerkvijo.

Ko ga je Volkulja zopet zapeljevala, je prosil: Proč, proč! Ne hodite več na skedenj, Bog mi je priča, da vas ubijem!

Ubij me! je odvrnila Volkulja. Saj me nič ne briga; ko brez tebe ne morem živeti.

In ko jo je zagledal daleč sredi zelenega polja, je odložil lopato in potegnul sekuro iz bresta. Volkulja ga je zagledala, bledega in motnih oči, s sekuro v rokah, ki se je svetila v soncu. Ni se mu umaknila niti za korak, ni odmaknila pogleda od njega, temveč mu je šla naproti z rokami, polnimi svežnjev rdečega maka in ga je požirala s črnimi očmi.

Ah, prekletstvo vaši duši, je zajecjal Nanni.

F. Rasmus: V KOVACNCI (lesorez)

FOTOAMATER

Občni zbor Fotokluba
Ljubljane

Ob številni udeležbi članstva je imel Fotoklub Ljubljana v petek 28. okt. svoj osmi letni občni zbor, dosti prej, nego je običajno, toda potreben zavoljo pravočasne izvedbe nekaterih notranjih reform, po katerih se bo to delavno društvo lahko uspešneje lotilo velikih nalog v bližnji bodočnosti.

Občni zbor je otvoril predsednikov namestnik Ciril Böhm, ki je po uvodnih formalnostih in prečitavanju zapisnika zadnjega občnega zbora podal zelo zadovoljivo poročilo predsedstva. Dočim je klub v prejšnji poslovni dobi, pred vsem iz finančnih razlogov, preživel težko krizo, mogoče najtežjo v svojem dosedanem delovanju, ga je bilo v pretekli poslovni dobi z žilavostjo in velikopoteznostjo mogoče spraviti v položaj, v katerem ga ne more nič več zrušiti. Njegovo delo je stalo v znamenju dokončnega reševanja finančnega vprašanja in v znamenju velike razstavne prireditve na jesenskem velesjemu v Ljubljani, ki je dosegla svoj višek s prvo konferenco za ustanovitev zveze slovenskih fotoamaterskih organizacij, pred mednarodnim svetom pa se je klub nemara najbolje uveljavil s svojim nastopom na prvem kongresu svetovnega fotoamaterskega gibanja na Dunaju, kjer je dobil važno vlogo v novoustanovljeni mednarodni fotoamaterski uniji. Znano je, da je unija referat ljubljanskega delegata o poenotenju žirijskega postopka pri mednarodnih razstavah objavila kot prvo svoje uradno dejanje.

Podrobnejše poročilo o posrednih delih je podal nato tajnik Rado Merhar in je z njim presenetil celo marsikaterega v klubsko življenje dobro uvedena člana. Človek bi mislil, da so velike vnanje akcije paralizirale notranje življenje kluba, saj so upravni odbor s razstavnim odborom in drugimi odseki samo za seje v času devetih mesecev porabil 83 večerov in izkazuje inhibit nič manj nego 1500 kosov ter odpravljenih poštnih pošiljk ogromno število 5700 kosov (od tega samo v zvezi z Občo razstavo fotografije in filma 5500 kosov). Toda po drugi strani sta utegnula biti še 2 članska sestanka, 2 družabna večera, 18 je bilo skupnih izletov, 40 pa večerov s predavanji, kritiko slik in praktičnimi demonstracijami. Klubsko temnico, ki se je letos popolnoma preuredila, so člani mogli uporabiti sicer samo 10-krat (v prejšnjih letih večkrat do 150-krat), zato pa so pridno posegali po klubski knjižnici, ki se je letos skoraj podvojila in postaja počasi največja fotografska knjižnica v Sloveniji, dostopna tudi nečlanom, in udeležili so se s svojimi slikami 39 razstav po vsem svetu, več nego v prejšnjem letu. Klub je priredil sam 1 razstavo, omogočil je prvo mednarodno fotografsko razstavo v Mariboru in izdal je eno publikacijo, raz-

stavn katalog v obliki majhnega zbornika slovenske umetniške fotografije, ki je v nekoliko dneh navzlic veliki nakladi popolnoma posel. Število članstva se je spet dvignilo, čeprav ni bilo časa za kakšno posebno akcijo s tem namenom. Med najbolj pomembnimi notranjimi deli je omeniti prireditev internega tečaja za ocenjevanje slik, zaključek prvega začetniškega tečaja, ki je pokazal svoje lepe uspehe v posebnem oddelku Obče razstave fotografije in filma (ta čas se pripravlja vrsta drugih tečajev) in prvo uredniženje zamisli osrednje slikovne zbirke, ki je začela organzirati skupno pošiljanje slik na tuje mednarodne razstave pri čemer so takšne pošiljke združene z znanjimi prijavninami in gre del ostale prijavnine na račun kluba.

Z enakim zadovoljstvom je sprejelo članstvo poročilo blagajnika Karla Pečenka. Iz tega poročila je razvidno, da prebitkov sicer ni, da pa se je klub končno rešil tudi dolgov, ki so ga v njegovem delu doslej marsikdaj ubijali. Če bodo znali odgovorni činitelji sedaj z razumevanjem podpreti njegovo delo, bo še vse drugače nego doslej v korist naše ožje domovine.

Za odseke sta podala nato podrobnejši poročili o Obči razstavi fotografije in filma načelnik razstavnega odbora Karlo Kocjančič in za odsek za pošiljanje slik na tuje mednarodne razstave Franc Bazelj. Posebno pozornost je zbudila iz prvega poročila ugotovitev da stopa slovensko fotoamaterstvo z ustanovitvijo svoje zveze, sprožene v okviru obče razstave, v popolnoma novo fazo svojega razvoja. Vse velike akcije, ki jih je klub doslej vršil na svojo pest razstave, tečaj, strokovna knjižnica, osrednja slikovna zbirka in še mnogo drugega, kakor n. pr. revija, ureditev nabave fotografskih potrebščin itd., se prenesejo na zvezo tako da bodo v prid vsem amaterjem in amaterskim organizacijam po Sloveniji, po drugi strani pa bo za vsako akcijo stal ne samo Fotoklub Ljubljana, temveč vsi organzirani slovenski amaterji. — Poročilo o udeležbi na inostranih razstavah pa je navajalo 39 razstav in 4 natečaje. Nič manj nego 1063 slik so poslali ljubljanski organizirani amaterji v tem letu v svet, jasno da so bili deležni zopet dolge vrste odlikovanj in drugih nagrad. Izkazali so se posebno Ante Kornič, Peter Kocjančič, Oskar Kocijančič, Marijan Pfeifer (sedaj predsednik Fotokluba Maribora), Janko Branc, Ivo Gogala, Slavko Smolej, Ivo Koželj, Janez Marenčič in drugi. Med natečajni je posebej omeniti natečaj ljubljanske občine za najboljše slike mesta Ljubljane, kjer so vse nagrade ostale v rokah članov Fotokluba Ljubljane, ki so poslali tudi precejno število slik, dokazujoč na ta način, kako dobro se članstvo Fotokluba Ljubljane zaveda svojih dolžnosti do bele slovenske prestolnice. Tudi na drugih manjših natečajih slovenskih občin so imeli člani Fotokluba Ljubljane glavno ulogo.

V imenu preglednikov računov je nato

Ivo Habič poročal, da je pregledništvo našlo v knjigah vse v najlepšem redu in je predlagal razrešnico, ki je bila sprejeta soglasno. Po običajnem odmoru se je izvolil novi odbor, ki je bil takoj po občnem zboru konstituiran tako-le:

predsednik Rado Merhar, predsednikov namestnik dr. Ivo Frelh, tajnik Ivan Lombar, blagajnik Ciril Böhm ostali odborniki dr. Milan Dular, Franjo Erce Janko Skerlep, Srečko Grom, Janko Branc, Peter Kocjančič, namestniki Fran Krašovec, Antje Kornič in Karlo Kocjančič. Preglednika sta Karel Bolaffio in Ivo Habič v razsodišče so izbrani dr. Aleksander Horovic, Franc Aleš Lojze Pengal. Zanimivo je, da se v Fotoklubu Ljubljani vsako leto na najvišja upravna mesta postavljajo najrajši novi ljudje dočim prevzemajo prejšnji »višji« posebne naloge. Tako vlada v klubu vedno svež duh in tako se tudi čedalje bolj veča kadež ljudi, ki do potankosti poznajo organizacijsko delo. Občni zbor je sestavljen tudi celo vrsto odsekov tako bo kronično arhiv in osrednjo zbirko slik vodil Karlo Kocjančič, zadnje v zvezi z Goskom Pipenbacherjem, knjižnico bo upravljala Ivan Bataželj, temnico Srečko Menart tečajje in predavanja ter izlete inž. Lujo M'chieli in K. Kocjančič, priprave za razstavo l. 1941. (!) Janko Branc, Karlo Kocjančič, Srečko Grom udeležbo na tujih razstavah in natečajih Franc Bazelj in Antje Kornič žir'ja ostane lanska pod vodstvom Frana Krašovca, zastopstvo v bodoči zvezi se bo dočlo pozneje, za sedaj je dal Fotoklub Ljubljana štiri člane pripravilnega odbora, Srečka Groma kot predsednika, Karla Kocjančiča kot tajnika ter Franje Erce in Lojza Pengala kot odbornika.

ZA LJUBITELJE CVETLIC

Cvetlice v novembru

Če zunaj ni hudega mraza, stori, da pride do tvojih cvetlic, ki si jih spravil v klet na prezimovanje, sveži zrak, okna kleti naj bodo odprta kajti zrak imajo vedno rade. Marsikateri list je na njih po preselitvi ovenel, tu in tam morda tudi gnijejo. Vse to jim odstrani, kolikor mogoče pogosto. Tudi z zalivanjem v prezimovališču je posebna stvar. Same na sebi nimajo naše zelene prijateljice tam skoraj nobene žeje. To velja posebno za tiste, ki jim pozimi listi odpadejo, n. pr. amarilis, ali pa jim lahko odpadejo, n. pr. pelargonije. Te se sedaj počut'jo najboljše na suheme. Zemlja zimzelenih rastlin, kakor lovorja, avkub, oleandrov, azalej, a tudi fuksij in hortenzij, pa ne sme biti nikoli popolnoma suha. Vedno mora biti zmerno vlažna. Pravo mero za to vlago dobimo z vajo. Z rastlinami, ki živijo vsak dan s teboj v sobi, boš gotovo pravilno ravnal. Zalivaj pozimi pogosteje samo tiste, ki stoje v topli sobi, in posebno tiste, ki imajo močno razporedene korenine. To so tiste, ki imajo v razmerju z velikostjo svojega zgornjega telesa majhne lonce in ki te napolnijo zelo

močno s koreninami. To lahko ugotovimo hitro, če podržimo takšno rastlino z glavo navzdol in jim lonec potem za trenutek dvignemo. Če se ta ne da lahko dvigniti, potem potrkamo z njegovim robom previdno ob mizni rob. Rastlino z močno razporedenimi koreninami položimo tudi pozimi vsak teden enkrat za četrt ure z loncem vred v vedro z mlačno vodo, da se dobro napije. Druge rastline pa so stalno žejne. To velja posebno za tiste, ki so jim predniki živeli po močvirjih, n. pr. papirusova trava, ki jo z loncem postaviš najbolje za stalno v posodo z vodo. Ker je v sobi vedno prah in zapira ta dihalne luknjice rastlin,

je treba rastlinam z velikimi listi zdaj pa zdaj z mehko gobo in mlačno vodo te liste očistiti zgoraj in spodaj. Ob takšnih prilikah si s povečalnim steklom natančno ogled vse njihove dele in če opaziš kje mrčes, ga pokončaj takoj s pripomočki, ki jih dobiš v trgovinah s semen.

Marsikateri novepečni prijatelj vrta misli, da v novembru lahko prekr'ža roke. Svoje vrtnice je pokril brčkone prezgodaj. Potrebno je, da dožive prej en ali dva poštena nočna mraza, da jim odpade listje. Potem se pozimi bolje drže. Dokler ni hujšega mraza, je dobro izkoristiti jesen, dokler gre. Pred vsem je sedaj najboljši čas za sajenje vseh dreves in grmov, ki odmetavajo svoje liste. Samo nekatere, kakor breskve, marelice in breze, vsadimo najboljše pomladi. Tudi izrezovanje in obrezovanje sadnih dreves, okrasnih dreves in dreves, ki cvetijo šele poleti, ne pa že pomladi, opravimo sedaj. Opravi pa naj to strokovnjak. Sedaj je pravi čas tudi za nego »kožec sadnih dreves. Debla in glavne veje jim s strgalko in jekleno krtačo osnažiš vseh odmrlih kosov skorje. Prej položiš pod drevo stare cunjje, da padejo nanje poleg skorje tudi vsi škodljivci, in vse skupaj potem sežeš.

ZA BISTRE GLAVE

RESITEV K ST. 422

(Star dovtip)

Predstavljajmo si igro sil v rešilni vrvi: na eni strani vleče sila valov Petrovo telo ven, na drugi strani pa sila šestih mož. Obe sili naj si držita ravnotežje. Sila valov se prenaša preko Petrovih rok na vrv in to je toliko, kakor da bi ga na eno stran vleklo šest mož, v nasprotno stran pa tudi šest. Ni mogoče, da bi s samimi rokami zdržal vlak 6 mož, vrv bi spustil in konec bi bilo njegovega življenja. V tem primeru bi ga rešilo kvečjemu še to, da bi se na vrv navezal. Newton je 1687. odkril fizikalni zakon o enakosti akcije in reakcije in ta ima takoj glavno besedo. Peter bi ne mogel z golimi rokami preprečiti, da bi mu sila šestih mož ne iztrgala vrvi. S tega stališča je ta anekdota nemogoča. Pa pričajate se med svojimi znanci, koliko jih je med njimi, ki bodo sami od sebe odkrili temeljno pogoško v njej!

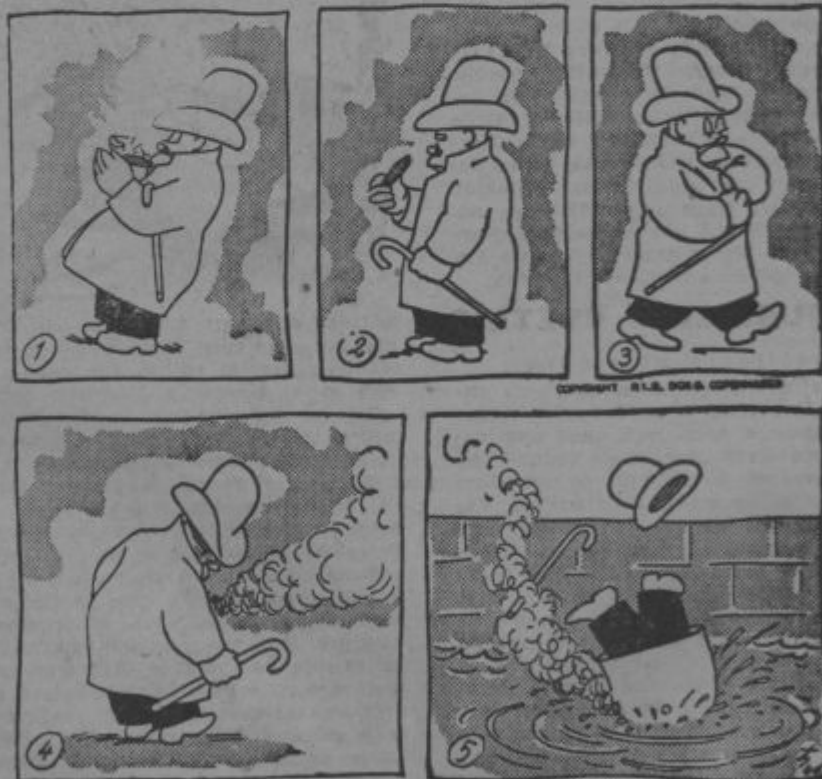
POLDRUG METER DOLGA JEGULJA

V londonskem akvariju kažejo jeguljo, ki je zrastle v dolžino poldruga metra. Ujeli so jo ob korajnih čerch kalifornijskega primorja. Domnevajo, da bo žival, ki je olivno zelene barve, zrastle do dolžine dveh metrov. Druga nova posebnost tega akvarija je tudi blede moder jastog, ki so ga ujeli v Sredozemskem morju.

RESITEV KRIZANKE ST. 17

Vodoravno: vislice — dan; r — tara — Arne; Abo — trobčar; na — alajous — id; vrv — izo; i — o — lad; n — r — e — a; amnestija — r; air — anonse; — Inko — Mahaon. — Pravilno je rešil in bil izžreban za nagrado Stanko Jerab v Mariboru.

Popravi: V zadnji številki beri v notici »žival pred smrtjo« (str. 235) pravilno Aleksander Humboldt, iz katerega je napravil tiskarski škrat Marubolota!

ADAMSON JE BIL V NEVARNOSTI

UREDNIK IVAN PODRŽAJ — TELEFON ST. 3126 — UREDNISTVO NACELNO
NE VRACA ROKOPISOV — IZDAJA ZA KONZORCIJ STANKO VIRANT —
TISKA NARODNA TISKARNA V LJUBLJANI — PREDSTAVNIK FRAN JERAB
Uredništvo in uprava v Ljubljani, Knafijeve ulice 5 — Mesečna naročnina Din 4,
po raznašalcih dostavljeno Din 5.